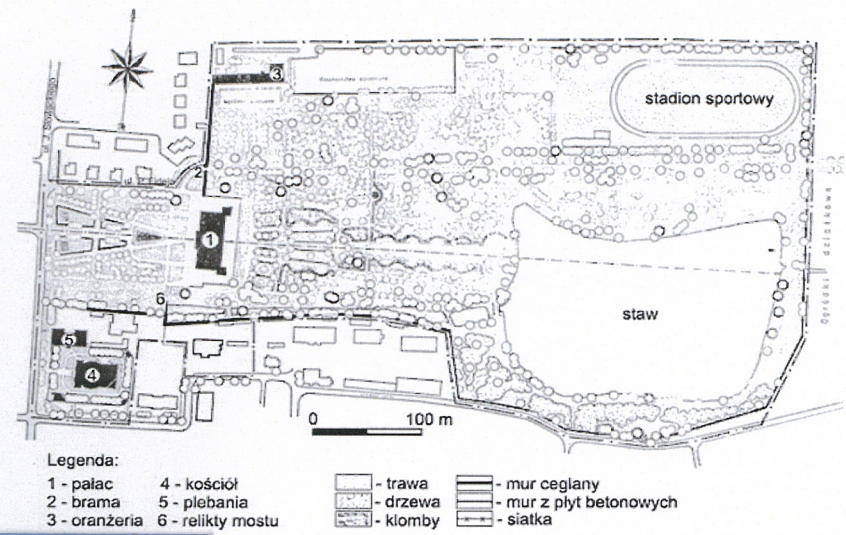

5100

KRAJOWY OŚRODEK BADAŃ I DOKUMENTACJI ZABYTEKÓW W WARSZAWIE KARTA EWIDENCYJNA ZABYTEKÓW ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z	Nr

1. Obiekt 629	ZESPÓŁ PAŁACOWY	2. Czas powstania poł. XVI w., k. XVII w., XVIII w., 2 ćw. XIX w.	3. Miejscowość LUBARTÓW
-------------------------	------------------------	---	-----------------------------------

4. Adres ul. Słowackiego 8 - 10 21-100 Lubartów nr działki: 218/1 - 4, 223 nr ks. wiecz.: [redacted]
5. Przynależność administracyjna województwo lubelskie powiat lubartowski gmina Lubartów
6. Poprzednie nazwy miejscowości 1543 – 1744 Lewartów
7. Przynależność administracyjna do 31.12.1998 r województwo lubelskie gmina Lubartów
8. Właściciel i jego adres Powiat Lubartowski, gmina/miasto Lubartów, [redacted]
9. Użytkownik i jego adres Starostwo Powiatowe ul. Słowackiego 21-100 Lubartów
10. Rejestr zabytków nr: A/151 data 18.01.1967 r.

Historia miasta sięga XVI wieku. W dniu 1543 r. Piotr Firlej z Dąbrowicy, wojewoda Lubelski, na mocy przywileju od króla Zygmunta Starego założył miasto Lewartów (nazwa od herbu Firlejów „Lewart”), na terenie wsi Łucka i Szczekarków. Około poł. XVI w. wznosił dwór mieszkalny otoczony ogrodem. Mikołaj Firlej, syn Piotra przekształcił siedzibę w rezydencję, urządzając „ogrody włoskie”. W 1593 r. nastąpił podział majątku między córki Mikołaja Firleja; miasto wraz z rezydencją przeszło w ręce Kazimierskich., którzy odsprzedali dobra Januszowi Zasławskiemu. Kolejni właściciele to inne rody magnackie, Wiśniowieccy, Lubomirscy (od 1688 r.).Z czasów Lubomirskich zachowały się plany przebudowy pałacu wykonane przez Tylmana z Gameraen.

W końcu XVII w. księżna Maria Lubomirska wniosła Lubartów w posagu Pawłowi Karolowi Sanguszcze, Wielkiemu Marszałkowi Litewskiemu. Ten rozpoczął przebudowę włości. Na mocy przywileju króla Augusta III zmienił nazwę miasta na Lubartów, nadał mu nowy herb, odnowił prawo magdeburskie oraz, w latach 1700 – 1741, rozbudował rezydencję, ogród i park, nadając jej wielkopański charakter. Po śmierci pierwszego syna Pawła Sanguszki - Józefa, dobra odziedziczyła jego żona, która wyszła za mąż najpierw za Kazimierza Sapiechę, potem za Kajetana Potockiego. W 1808 r. włości objął Janusz Sanguszko. Po nim Mieczysław, a w 1818 – Karol Sanguszko. Ostatnia z Sanguszków – hr. Klementyna Małachowska przeprowadziła przebudowę zespołu niszcząc wiele zabytkowych elementów.

W 1839 r. rezydencję kupił Henryk Łubieński, prezes Banku Polskiego, który w starych stajniach założył fabrykę fajansu. W latach 1843 – 58 w pałacu, administrowanym przez Bank Polski, ulokowano szpital wojskowy. Kolejnym właścicielem był Stanisław Mycielski, który przeprowadził restaurację parteru pałacu i uporządkował park. W latach 1867 – 1875 – ponownie administratorem został Bank Polski, budynek popadł w ruinę. W 80-tych latach XIX w. dobra nabył Ludwik Grabowski, ale pałac nie został zasiedlony i ulegał dalszej degradacji. W 1925 r. zespół przeszedł w ręce Zgromadzenia Zakonnego Braci Kresowych, którzy kupili go z zamiarem adaptacji na klasztor i szkołę. Pożar w 1933 r. zniweczył te plany. W 1935 – 38 ruiny pałacu wraz z parkiem kupił Zarząd Miejski Lubartowa i urządził park miejski. W czasie II wojny światowej nastąpiła ponowna dewastacja majątku. W 1947 r. zabezpieczono ruiny pałacu zaś w latach 1950 – 70 nastąpiła odbudowa rezydencji i prace rekonstruuujące stary ogród francuski z okresu świetności z czasów Sanguszków.

SYTUACJA.

Lubartów leży w pd.-wsch. części Polski, w woj. Lubelskim, na Wysoczyźnie Lubartowskiej, na lewym brzegu rzeki Wieprz. Jest siedzibą powiatu.

Zespół pałacowo – parkowy znajduje się w pn. wsch. części miasta, z trzech stron otoczony jest zabudową miejską, od wschodu graniczy z ogródkami działkowymi. Granicę zachodnią wyznacza ul. Słowackiego, wytyczona na terenie prastarego szlaku komunikacyjnego z Lublina na północ, ku Podlasiu. Pierwotnie pn. granicę zespołu, wytyczoną w linii prostej, wyznaczała ob. ul. Parkowa; obecnie w pn.zach. narożu, na prostokątnym terenie dawnego folwarku rozlokowana jest zabudowa jednorodzinna, oddzielona od dziedzińca frontowego ul. Firleja, prowadzącą do bramy w murze zamykającym teren parku od zach. Na terenie zespołu przedłużeniem ulicy jest stara aleja, przecinająca cały teren i przechodząca w drogę do wsi Kamionka. W pn.wsch. części parku usytuowane jest boisko sportowe. Na wsch. od zespołu znajdują się ogródki działkowe, ogrodzone siatką na metalowych słupkach, wyznaczającą równocześnie wsch. granicę zespołu – ok. 1 km od rzeki Wieprz. Granicą pd. jest rów z ciekim wodnym, od pd. konturowany murem sąsiednich posesji (w tym posesji parafii Św. Anny - na zach.). Wąski, porośnięty drzewami teren na pd. od stawu zamyka, założona na łuku, ul. Kościuszki.

KOMPOZYCJA

Zespół pałacowy prezentuje typ założenia „między dziedzińcem a ogrodem”, połączony ze skomponowanym swobodnie parkiem i dużym, nieregularnym stawem – w części wsch. Zajmuje rozległy, prostokątny teren o nieregularnie ukształtowanej granicy pd. - w części pd.wsch. przesuniętej na pd. Wjazd na teren zespołu znajduje się na granicy zach. Teren nie posiada odrębnego ogrodzenia.

Elementem dominującym kompozycji jest pałac poprzedzony od zach. dziedzińcem frontowym, od wsch. – prostokątnym ogrodem parterowym, zamkniętym w granicach alei pn i pd., biegnących od zach. granicy założenia do stawu. Na pn. od alei pn. znajduje się prostokątny, swobodny park: od zach. zamknięty murem – założonym na przedłużeniu fasady pałacu. W części wsch. parku – boisko sportowe, w części zach., wzdłuż granicy pn. – budynek oranżerii (wydłużony na osi wsch.-zach.).

Pałac, położony w zach. części zespołu, wydłużony na osi pn.-pd., stoi na terenie lekko wzniesionym w stosunku do otoczenia, od pd., pn. i wsch. zakończonym łagodną skarpą porośniętą trawą. (Skarpa jest pozostałością po dawnym, podpiwniczonym tarasie i schodach do ogrodu). Poprzeczna oś pałacu pokrywa się z osią całego założenia, wytyczoną przez główną aleję dziedzińca frontowego i kompozycyjną oś parterowego ogrodu wsch.

Dziedziniec frontowy (zach.) ma kształt lekko nieregularnego prostokąta. Przecięty jest trzema alejkami wychodzącymi z granicy zach. i zbiegającymi się na prostokątnym dziedzińcu przed fasadą pałacu. Dwie alejki: poprzeczna i półkolista, krzyżując się z poprzednimi wyznaczają czteroboczne, zróżnicowane w kształtach i proporcjach gazony, konturowane strzyżonymi żywopłotami; w narożach – nasadzenia kolumnowych krzewów iglastych. Nawierzchnia alejek żwirowa, dziedziniec przed pałacem – asfaltowy.

Geometryczny ogród wsch. założony jest na rzucie prostokąta wydłużonego na osi wsch. – zach. Bliższy pałacu sektor ogrodu – płaski, w kształcie zbliżonym do kwadratu wyznaczonego alejkami, podzielony jest na cztery wieloboczne kwatery otaczające kwaterą okrągłą - porośnięte niskimi żywopłotami ze strzyżonego bukszpanu, tworzącymi geometryczne wzory. W dalszej części ogrodu dwie alejki konturowane szpalami drzew, biegną równolegle w kierunku stawu; między nimi – prostokątne, wydłużone trawniki.

<p>14. Kubatura</p> <p>w kartach szczegółowych budynków</p>	<p>15. Powierzchnia użytkowa</p> <p>18 ha</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>Rezydencja magnacka</p>	<p>17. Użytkowanie obecne</p> <p>Urząd Starostwa Powiatowego – funkcja administracyjna , park miejski, boisko sportowe – funkcja rekreacyjna</p>
<p>18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja</p> <ul style="list-style-type: none"> ⇒ 1947 r. – prace zabezpieczające ruiny pałacu i park ⇒ 1950 – 75 – kompleksowa odbudowa pałacu i rewaloryzacja parku na wzór parku z okresu Sanguszków – rozpoczęta w 1949 r. prowadzona wg projektu G. Ciołka ⇒ 1999 r. – konserwacja 39 drzew parkowych wg programu opracowanego przez M. Kałużnicą ⇒ 2003 r. – wtórna rewaloryzacja parku po wsch. stronie pałacu <p><u>Istniejąca dokumentacja techniczna :</u></p> <ul style="list-style-type: none"> — mgr inż. A. Obrębska, <i>Zespół pałacowo – parkowy w Lubartowie. Program i szczegółowe wytyczne konserwatorskie aktualizujące założenia projektu G. Ciołka</i>, PP PKZ 0/Lublin, archiw. WUOZ 5120 — mgr inż. A. Obrębka, <i>Plan rewaloryzacyjny zagospodarowania terenu</i>, 1979, archiw. WUOZ 5386 — R. Grytczyk, M. Kuźmich, <i>Projekt rewaloryzacji zespołu pałacowo-parkowego w Lubartowie z adaptacją oranżerii na cele współczesne</i>, 2001, archiw. WUOZ 14775 		<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p>Stan zachowania zespołu dobry. Park znajduje się pod stałą opieką, pałac – stan bardzo dobry, oranżeria – stan zagrożony (nie udostępniana), most zachowany w stanie szczątkowym (dwie arkady)</p> <p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <ul style="list-style-type: none"> ⇒ Naprawa i uzupełnienie tynków ⇒ Kapitałny remont oranżerii pod nadzorem konserwatorskim ⇒ Bieżące prace konserwatorskie 	

<p>21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)</p> <ul style="list-style-type: none"> - karty architektury: zespół pałacowo – parkowy, pałac, oranżeria, E. Dobrowolska-Piondło, 1988 r. - G. Ciołek, <i>Projekt ogrodu miejskiego na terenie zespołu pałacowego XX Sanguszków</i>, 1947 - 48, mpis w BDZ Lublin - A. Lutostańska, <i>Lubartów – pałac</i>. Dokumentacja PP PKZ O/Warszawa, mpis BDZ Lublin - <i>Inwentarze dóbr lubartowskich</i>.....WAP, Kraków, O./Wawel, Archiw. Sanguszków, sygn. 581 - <i>Opisanie pałacu lubartowskiego</i>....., 1775, WAP Kraków, sygn. 492 1-4, 8, 6-7 	<p>24. Uwagi różne.</p> <p>Decyzja o nadaniu nr rejestru : A/151 z 18.01.1967 r. obejmuje: pałac, oranżerię, bramę pałacową, pozostałości mostu, założenie dziedzińca i zieleni, park i sadzawkę</p> <hr/> <p>25. Opracował</p> <p>tekst PDZ ALMA Jacek Sawiński 30.07.2006 <i>Sawiński</i></p> <p>plany i rysunki PDZ ALMA Jacek Sawiński 30.07.2006 <i>Sawiński</i></p> <p>zdjęcia PDZ ALMA Jacek Sawiński 30.07.2006 <i>Sawiński</i></p> <p>miejsce przechowywania negatywów: archiwum autora</p> <p>Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisu prawa autorskiego</p>
<p>22. Bibliografia</p> <p><i>Słownik geograficzny Królestwa Polskiego</i>, T.5, 1884 r.,</p> <p>Łoża S., <i>Architekci i budowniczowie w Polsce</i>, Warszawa 1954 r.,</p> <p>Ciołek G., <i>Ogrody polskie</i>, Poznań 1954, s.290, 306</p> <p>Czapska G., <i>Pałac Sanguszków w Lubartowie</i>, Roczniki Humanistyczne, t. XV, z. 4, 1967 r.</p> <p><i>Katalog Zabytków Sztuki w Polsce</i>. T.VIII Dawny Powiat Lubartowski, Warszawa 1976 r.</p> <p>Kseniak N., <i>Parki i ogrody dworskie w woj. Lubelskim</i>, cz II, Lublin 1983</p>	<p>26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)</p>
<p>23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)</p> <p>Plan założenia wg: Kseniak N. <i>Parki i ogrody dworskie w woj. Lubelskim</i>, cz. II, Lublin 1983</p> <p>Plan pałacu z 1837 r. prezentowany w: Rolska - Boruch I., <i>Domy Pańskie na Lubelszczyźnie</i>, KUL 2003</p>	<p>27. Załączniki</p> <ul style="list-style-type: none"> * wkładka nr 1: cd. historii i opisu * wkładka nr 2: cd. opisu, spis materiału fotograficznego, zdjęcia * wkładka nr 3 - 5: zdjęcia zespołu * wkładka nr 6 – MOST - opis, rzut, przekrój, spis materiału fotograficznego, zdjęcia * wkładka nr 7 – 8 - BRAMA DO PARKU, opis, rzut, spis materiału fotograficznego, zdjęcia

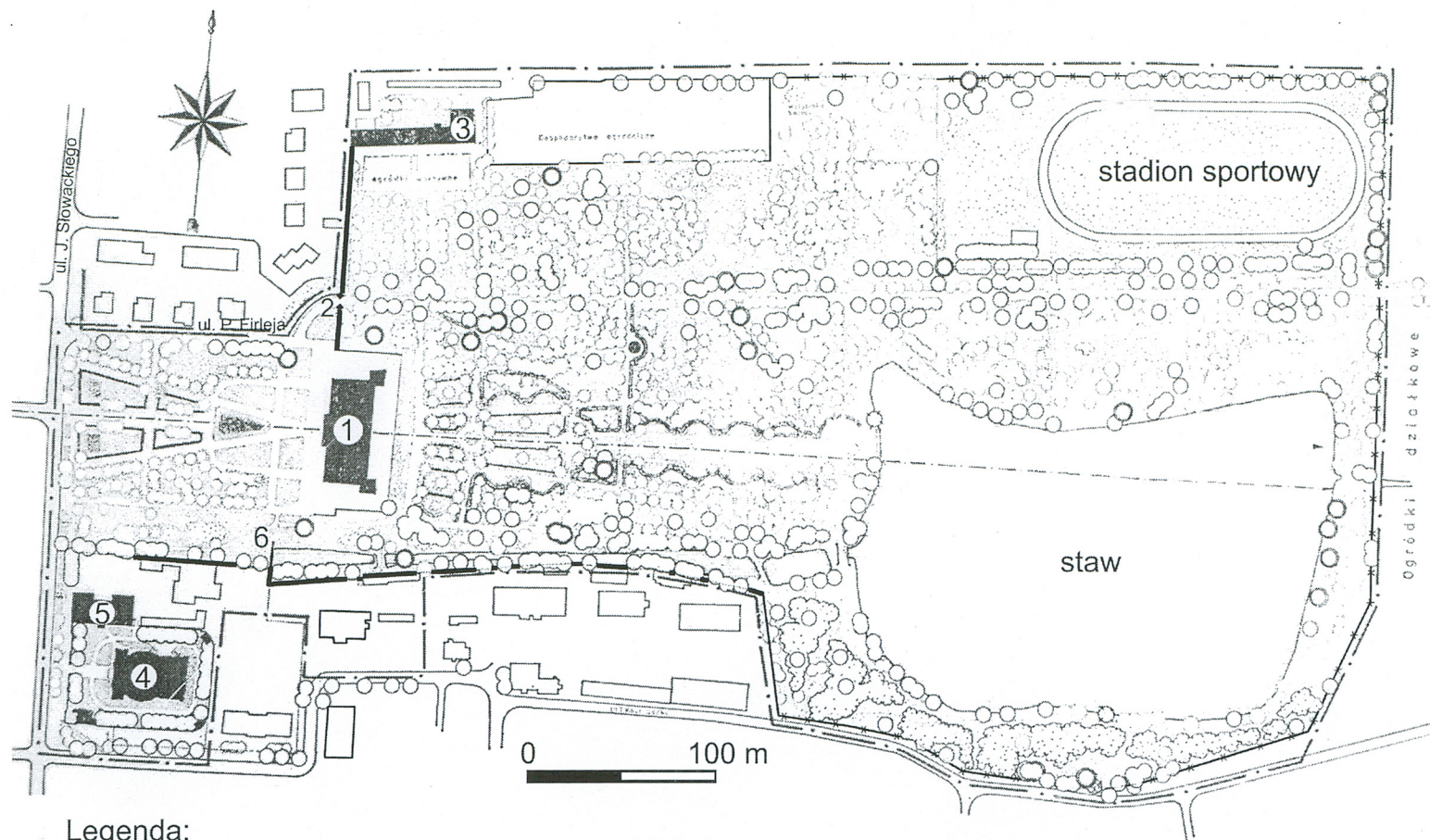
1. Miejscowość **LUBARTÓW**
 2. Gmina: **Lubartów**
 3. Powiat: **lubartowski**
 4. Województwo **lubelskie**

5. Obiekt (nazwa jak na karcie)

ZESPÓŁ PAŁACOWY

6. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

Plan sytuacyjny zespołu
 Plan sytuacyjny na bazie rys. A. Obrębskiej (1977 r.)
 zaktualizowany

Legenda:

1 - pałac
 2 - brama
 3 - oranżeria
 4 - kościół
 5 - plebania
 6 - relikty mostu

- trawa
 - drzewa
 - klomby
 - mur ceglany
 - mur z płyt betonowych
 - siatka

1. Miejscowość LUBARTÓW	5. Obiekt (nazwa jak na karcie) ZESPÓŁ PAŁACOWY	6. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) Cd. historii i opisu
2. Gmina: Lubartów		
3. Powiat: lubartowski		
4. Województwo lubelskie		

cd. historii - etapy rozwoju rezydencji

1. Od 1549 r.

Zamek Piotra Firleja, częściej zwany dworem lub pałacem, zlokalizowany był u zbiegu gościńców. Brak danych na temat jego wyglądu. Zapewne całość mieściła się w obrębie obecnego dziedzińca przedniego, gdyż od wsch. i zach. teren był dość podmokły, a od pn. płynął strumień odwadniający pn.zach. część miasta. Prawdopodobnie była to niewielka budowla z dziedzińcem otoczonym budynkami gospodarczymi i podzielonym na kwatery ogrodem owocowym.

2. Od 1688 r.

Za czasów Lubomirskich powiększono rezydencję do wielkości obecnego pałacu (w przyziemiu). Autor przebudowy nie jest znany, lecz zachowało się pięć projektów modernizacji pałacu z 1693 r., których autorem mógł być Tylman z Gameren, pracujący dla Lubomirskich od lat 60-tych XVII w. Jego autorstwa jest zapewne projekt ogrodu, opisanego w inwentarzu z 1703 r. Pałac, określany jako piętrowy z narożnymi alkierzami, w 1705 r. został zniszczony w wyniku wojen szwedzkich. Inwentarz wymienia bramę wjazdową na pd. - przez sadzawkę, przy zachowanym obecnie fragmencie arkadowego mostu, oraz bramę północną. Na środku dziedzińca rosła lipa osłaniająca ganek drewniany, obok stała strzelnica. Ogród otoczony był parkanem o 160 przeszłach; na jego terenie założono siedem kwater bukszpanu, stał tu dom ogrodnika i łazienka. Przypuszczalnie teren założenia zajmował 5 ha, w obrębie między pd. elewacją obecnej oranżerii (wówczas już wymienionej), a rowem z ciekim wodnym – od pd.; granice wsch. wyznaczała poprzeczna alejka zaraz za pałacami.

3. Od ok. 1710 r. – stworzenie wielkopańskiej rezydencji.

Wg projekty Antoniego Pawła Fontany – nadwornego architekta Sanguszków – wyremontowany został pałac. Przy nim założono ogród francuski. Przeobrażenie założenia trwało zapewne kilka lat, by osiągnąć kształt opisany w inwentarzu z 1740 r., w obszarze zbliżonym do obecnego. Wg opisu kwadratowy dziedziniec frontowy o pow. ok. 0,6 ha , od pn. i pd. otoczony był oficynami, zaś od wsch. – pałacem o bryle odpowiadającej obecnej. Pałac otoczony był z trzech stron galeriami, flankowany przez dwie murowane, ośmioboczne baszty, połączone z pałacem ogrodzeniem. Na teren zespołu prowadziły trzy bramy: główna od zach. – prowadząca na dziedziniec, północna – prowadząca w kierunku folwarku i południowa – do miasta, z mostem zwodzonym (zachowane arkady mostu). Balustrada galerii – w granicach obecnego tarasu, zdobiona była 20 posągami. Z galerii schody dębowe, skierowane w trzy strony świata, prowadziły do ogrodu określanego jako włoski, założonego na 5 ha. Ogród składał się nadal z siedmiu kwater obsadzonych strzyżonym bukszpanem i kolumnowymi świerkami, rozlokowanymi na wsch. od pałacu do ob. poprzecznej alejki biegnącej w odległości ok. 120 m od pałacu. Dalej, w części parkowej rosły szpalery grabowe. Ponadto znajdowały się tu dwie sadzawki: jedna w części pd.wsch. – 0,5 ha, otoczona groblą, zasilana strumieniem ciągnącym się od mostu, druga – o pow. ok. 3 ha – w miejscu obecnego stawu. Prawdopodobnie już wówczas istniała czterorzędowa aleja, częściowo zachowana do dziś.

W latach 1728 – 38 nastąpiło nasilenie prac modernizacyjnych, ograniczonych nieco do 1751 r. Pałac uzyskał bogaty wystrój elewacji oraz wyposażenie wnętrz. Na osi założenia powstały lukowe schody (ukryte pod skarpą) oraz piwnice pod tarasem, z wyjściem bezpośrednio na ogród. Inwentarz z 1775 r. oprócz elementów wymienionych wcześniej odnotowuje jeszcze przybudowane do pałacu łazienki – w miejscu pn. i pd. schodów z tarasu. Część frontowa została podzielona na dziedziniec przedni i honorowy. Pałac miał trzy kondygnacje, prowadzone były generalne remonty wszystkich budynków.

4. od 1823 r.

Przebudowany zostaje pałac – wg proj. Adolfa Schucha, ogród geometryczny zostaje przekształcony w stylu angielskim. Zasypana zostaje mniejsza sadzawka, zlikwidowane łazienki, zmieniony zostaje wystrój pałacu przy likwidacji jego elementów zabytkowych. Zlikwidowany został również ogród geometryczny, w jego miejscu powstała sadzawka otoczona ogrodem typu angielskiego. Przemian dokonał ogrodnik Wichrowski: wydzielił park i ogród owocowy, całe założenie powiązał dużym stawem.

5. Zespół zniszczony w czasie wojny, w latach 1950 – 75 kompleksowo zrewaloryzowany i odbudowany: ogród wg projektu Gerarda Ciołka, odtwarzającego stan z okresu świetności wielkopańskiej rezydencji Sanguszków.

KOMPOZYCJA cd.

Właściwy park rozbudowuje się na pn. od alei pn. Ma kształt prostokąta, wydłużonego na osi wsch. – zach., zakończonego boiskiem sportowym rozciągającym się na wysokości stawu. Od pn. ograniczony jest ogrodzeniem z siatki, w części zach. – wydłużona ściana oranżerii (karta ewidencyjna budynku). Od zach. dostępny przez bramę (złącznik do karty), w części zachodniej przecięty jest trzema poprzecznymi alejkami. Teren porośnięty swobodnie sadzonymi drzewami.

Południową granicę zespołu stanowi rów z ciekim wodnym, odprowadzającym wodę ze stawu. W jego zach. części zachowane dwa arkadowe przesła mostu (załącznik do karty). W części wsch., przed stawem – dwa większe prostokątne wydłużone zbiorniki, rozdzielone przepustami, po których poprowadzone alejki obiegające staw dookoła.

ARCHITEKTURA

PAŁAC – pierwotny dwór o charakterze obronnym (poł. XVI w.), w 2 poł. XVII w. przekształcony w rezydencję: piętrowy, piętnastoosiowy budynek z dwoma narożnymi alkierzami; zniszczony w czasie wojny w 1705 r. Odbudowany w latach 1722 – 41 wg proj. P.A. Fontany: nadbudowa trzeciej kondygnacji, dodanie portyku w fasadzie, wyposażenie wnętrz. 1741 – 55 przebudowa: dobudowanie parterowych łazienek po bokach fasady, zmiana wystroju pomieszczeń. W 1830 – przebudowa pod kierunkiem Adolfa Grzegorza Schucha: likwidacja zabytkowego wystroju, częściowa zmiana dyspozycji wnętrz, rozebranie pawilonów bocznych. 1858 – restauracja parteru. 1925 r. – przebudowa wg projektu Tadeusza Witkowskiego, przerwana pożarem w 1933 r. 1935 - 45 – dewastacja budynku. 1947 – zabezpieczenie ruin. 1950 – 70 odbudowa.

Ściany murowane z cegły, obustronnie tynkowane, detal architektoniczny ceglany, tynkowany (gzymsy, pilastry), wypracowany w tynku i kamieniu wapiennym (boniowanie, płyciny, dekoracje rzeźbiarskie). *Sklepienia* piwnic ceglane, kolebkowe, stropy betonowe, *wieżba dachowa* stalowa – współczesna, *dachy* kryte blachą miedzianą. *Schody* główne trójbiegowe, dwuramiennie, górne biegi założone na łuku i - kamienne, zabiegowe; do piwnic schody jednobiegowe, murowane, wyłożone lastrico. *Otwory okienne* w obrębie kondygnacji zróżnicowane w kształtach i proporcjach, skrzynkowe; prostokątne, niższe – dwudzielne, wyższe – dwudzielne z dwudzielnym nadświetleniem, arkadowe – dwupoziomowe, czterodzielne z półokrągłym nadświetleniem; wszystkie skrzydła wielopodziałowe. *Drzwi* zewnętrzne w większości dwuskrzydłowe prostokątne, płycinowo – ramowe z wielopodziałowo szklonym nadświetlem; większość drzwi typu porte – fenetre, z wysokim, prostokątnym nadświetlem. We wnętrzach drzwi współczesne, płycinowo – ramowe.

Budynek na rzucie prostokąta wydłużonego na osi pn. – pd., z czworobocznymi alkierzami w narożach wschodnich i prostokątnym portykiem kolumnowym pośrodku fasady. We wnętrzu dwa trakty pomieszczeń rozdzielone wąskim korytarzem; pośrodku traktu zachodniego obszerny, prostokątny hol z trójbiegowymi, dwuramiennymi schodami. *Bryła* trójkondygnacyjna, podpiwniczona, od wsch. rozczłonkowana narożnymi alkierzami, od zach. – płytkim ryzalitem pozornym, w partii dachu zaakcentowanym trójkątnym szczytem na tle prostokątnego muru attykowego, poprzedzonym portykiem kolumnowym dźwigającym balkon. Pośrodku elewacji wsch. – płytki ryzalit siedmioosiowy, w partii dachu akcentowany pełną attyką. Korpus nakryty wysokim dachem czterospadowym, alkierze – czteropółaciowymi dachami baniastymi z owalnymi lukarnami i sygnaturką w zwieńczeniu.

1. Miejscowość	LUBARTÓW	5. Obiekt (nazwa jak na karcie)	7. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
2. Gmina:	Lubartów	ZESPÓŁ PAŁACOWY	Cd. opisu, spis materiału fotograficznego, zdjęcia
3. Powiat:	lubartowski		
4. Województwo	lubelskie		

Elewacje symetryczne i osiowe: fasada i elewacja wsch. – trzynastoosiowe, elewacje pd. i pn. – pięcioosiowe, elewacje alkierzy – jednoosiowe. Wystrój jednorodny. Gładka partia cokołowa obiega cały budynek. Poziomo boniowana ściana przyziemia, przepruta stojącymi prostokątami wysokich okien w wąskich profilowanych opaskach, zwieńczona jest wyładowanym gzymsem. W podokiennym pasie ściany drugiej kondygnacji – dekoracja płycinowa. Gładko otynkowana ściana drugiej i trzeciej kondygnacji w częściach skrajnych fasady rozczłonkowana jest pilastrami jońskimi. Prostokątne lub arkadowe okna drugiej kondygnacji zwieńczone są trójkątnymi naczółkami lub odcinkowymi gzymśami z dekoracją rzeźbiarską (wolutowe zworniki lub konsole i festony roślinne); w elewacji wsch. naczółki i odcinkowe gzymśy połączone są odcinkami gzymśu. Okna trzeciej kondygnacji, znacznie mniejsze, kwadratowe, ramowane są uszakowymi opaskami. W zwieńczeniu ścian – gzymś tryglifowy. Analogicznie opracowane są elewacje alkierzy, w drugiej i trzeciej kondygnacji wzbogacone parami pilastrów, flankujących osie okienne. Trójosiowy ryzalit w środkowej części fasady opracowany bardziej dekoracyjnie. Gładka ściana przyziemia, poprzedzona jest portykiem o czterech parach kolumn, zwieńczonym ażurową, kutą balustradą balkonu. Między wysokimi, arkadowymi drzwiami typu porte fenetre, rozmieszczone są pary pilastrów; nad oknami – płyciny z dekoracją rzeźbiarską: medaliony z ludzkimi profilami i festony. W trójkątnym szczycie – płaskorzeźba bogini w otoczeniu puttów; w górnej partii muru attykowego – liściaste festony. W trzeciej kondygnacji ryzalitu ściany wschodniej – poziome, prostokątne płyciny z festonami. W płycinach attyki – dekoracja z ornamentu geometrycznego.

ORANŻERIA - wzmiankowana w opisie parku z 1703 r.; obecny budynek pochodzi z 4 ćw. XVIII w. – wówczas jednokondygnacyjny, w części wsch. – dwukondygnacyjny. W 1931 r. przeprowadzono remont przystosowując budynek do funkcji mieszkalnych, w całym wprowadzono dwukondygnacyjny podział wnętrza bez zmiany jego bryły i wprowadzono szereg mniejszych pomieszczeń. Stylowo prezentuje walory barokowo-klasycystyczne. Dla budynku założona odrębna karta.

Ściany murowane z cegły, obustronnie tynkowane, pilastry i gzymśy – ceglane, otynkowane, boniowanie wypracowane w tynku. W piwnicach *sklepienia* kolebkowe, na piętrach stropy drewniane z podsufitką otynkowaną, *dach* kryty ceramiczną dachówką rzymską. *Podłogi* pomieszczeń drewniane, w sieniach – kamienne; *schody* drewniane, zabiegowe, policzkowe. *Stolarka* okien i drzwi zachowana w niewielkim stopniu – z lat 30-te lata XX w.; okna ościeżnicowe, dwudzielne; drzwi płycinowo-ramowe.

Budynek na rzucie litery L. Półtoratraktowy korpus wydłużony na osi wsch. – zach., z pomieszczeniami mieszkalnymi w trakcie pd. i wąskim korytarzem mieszczącym trzy klatki schodowe – w trakcie pn. Aneks wsch., wysunięty na pn., prostokątny, dwutraktowy. Budynek podpiwniczony w części zach. i pn. wsch., nakryty czterospadowym dachem.

Fasada (elewacja pd.) – dwudziestotrzyosiowa, w pełnej wysokości ściany rozczłonkowana gęstym rytmem okrągłolucznych arkadowych otworów okiennych (ob. zamurowanych do wys. nasady archiwolt). Wąskie pasy ściany między nimi – poziomo boniowane. Oś ściany i części skrajne zaakcentowane pozornymi ryzalitami (pięcioosiowy pośrodku, trzyosiowe – na skrajach) powstałymi przez nałożenie pilastrów w porządku wielkim. W zwieńczeniu ściany – płaski fryz podcięty profilami i mocno wyładowany, wielokrotnie profilowany gzymś.

Elewacja wschodnia ślepa, sześćoosiowa, artykułowana parami pilastrów rozmieszczonymi naprzemiennie z dwiema kondygnacjami prostokątnych blend okiennych; w międzyokiennym pasie ściany – dekoracja płycinowa. Trzyosiowa elewacja pn. aneksu i zach. korpusu – skomponowane podobnie; zachodnia w przyziemiu oparta o mur parokowy. *Elewacja północna* korpusu – bez podziałów; zróżnicowane w kształtach okna (6 otworów ob. zamurowanych) rozmieszczone nieregularnie.

Brama i pozostałość mostu – omówione na załącznikach.

SPIS MATERIAŁU FOTOGRAFICZNEGO

1. Widok pałacu z zach. granicy dziedzińca frontowego
2. Dziedziniec frontowy – widok od pd.zach.
3. Pałac – widok od pd.zach.
4. Pałac – widok od pn.zach.
5. Geometryczny ogród wschodni – widok od zach., ze skarpy przy pałacu
6. Widok pałacu od pd.wsch. i fragment geometrycznego ogrodu
7. Pałac – widok ze środkowej części ogrodu wschodniego
8. Widok ze środka ogrodu wsch. w kierunku stawu
9. Widok z okolicy stawu w stronę pałacu
10. Staw – widok od pd.zach.

11. Wsch. zbiornik w pobliżu stawu – widok od zach.
12. Ciek wodny na pd. granicy założenia – widok od wsch.
13. Aleja pd., równoległa do rowu – widok od wsch.
14. Mur posesji kościoła, konturujący pd. granicę zespołu – widok od pn.zach.
15. Mur zach. parku i brama do parku – widok od pd.zach.
16. Mur zach. parku – widok od pd.wsch.
17. Główna pn. aleja, oddzielająca ogród od parku – widok od zach.
18. Elewacja pd. oranżerii – widok od pd.wsch.
19. Wschodnia elewacja oranżerii – widok od pd.wsch.
20. Oranżeria – widok od pn.zach.

2.

3.

1. Miejscowość **LUBARTÓW**
 2. Gmina: **Lubartów**
 3. Powiat: **lubartowski**
 4. Województwo **lubelskie**

5. Obiekt (nazwa jak na karcie)

ZESPÓŁ PAŁACOWY

8. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

zdjęcia

4.

Wkładkę założył: PDZ ALMA Jacek Sawiński 30.07.2006
 Miejsce przechowywania negatywów: archiwum autora

5.

6.

7.

8.

9.

10.

1. Miejscowość **LUBARTÓW**
 2. Gmina: **Lubartów**
 3. Powiat: **lubartowski**
 4. Województwo **lubelskie**

5. Obiekt (nazwa jak na karcie)

ZESPÓŁ PAŁACOWY

9. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

zdjęcia

11.

Wkładkę założył: PDZ ALMA Jacek Sawiński 30.07.2006
 Miejsce przechowywania negatywów: archiwum autora

12.

13.

14.

15.

16.

17.

1. Miejscowość **LUBARTÓW**
2. Gmina: **Lubartów**
3. Powiat: **lubartowski**
4. Województwo **lubelskie**

5. Obiekt (nazwa jak na karcie)

ZESPÓŁ PAŁACOWY

8. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

zdjęcia

19.

18.

20.

1. Miejscowość	LUBARTÓW	5. Obiekt (nazwa jak na karcie)		11. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)	
2. Gmina:	Lubartów				
3. Powiat:	lubartowski	ZESPÓŁ PAŁACOWY		MOST	
4. Województwo	lubelskie			opis, rzut, spis materiału fotograficznego, zdjęcia	

Czas powstania: XVII/XVIII w., XIX w.; po raz pierwszy wzmiankowany w inwentarzu w 1703 r. oraz w inwentarzu z 1740 r. – jako most zwodzony, usytuowany przy bramie pd., prowadzącej do zespołu z miasta. Pierwotnie prawdopodobnie sześcioprzęsłowy.

SYTUACJA: pozostałość mostu znajduje się w pd.zach. części zespołu pałacowego, na zakończeniu rowu z ciekim wodnym, biegnącego do stawu usytuowanego we wschodniej części parku. Obecnie zachodnia część rowu zasypana, teren wyrównany, porośnięty trawą; drenaż poprowadzony pod powierzchnią. Pd. przęsło mostu przylega do muru otaczającego posesję należącą do parafii pw. Św. Anny. Przęsło pn. – zniszczone, biegnie w kierunku zwieńczenia obniżenia terenu, po którym poprowadzona jest pd. aleja zespołu.

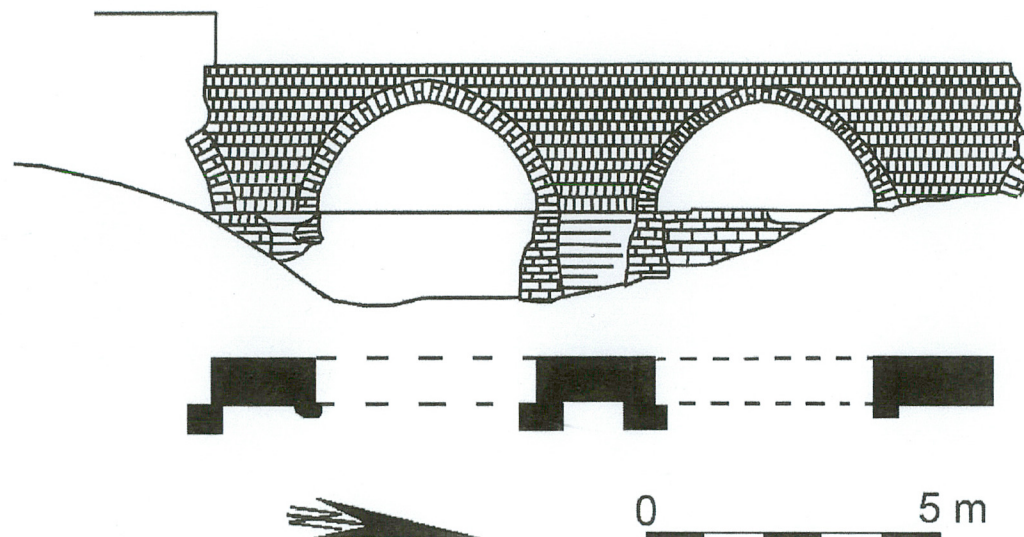
MATERIAŁ, KONSTRUKCJA, TECHNIKA

Ściany murowane z cegły – watek mieszany wozówkowo – główkowy; gzymsy ceglane; archiwolty arkad mostu – z ceglanych klinów. Obecnie dolna część przęseł, między filarami – zamurowana ławą betonową.

RZUT: obecnie zachowane w całości dwa środkowe przęsła arkadowe i skrajny fragment przęsła pd., przylegający do wsch. ściany muru otaczającego posesję kościoła, oraz niewielki fragment cokołu przęsła nieistniejącej ściany wsch. mostu.

SPIS MATERIAŁU FOTOGRAFICZNEGO

1. Widok mostu - od zach.
2. Przęsło pd. – widok od zach.
3. Przęsło pn.- widok od zach.
4. Przęsło pd. – widok od pn.wsch.

1.

2.

3.

4.

1. Miejscowość	<u>LUBARTÓW</u>	5. Obiekt (nazwa jak na karcie)		6. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)	
2. Gmina:	<u>Lubartów</u>				
3. Powiat:	<u>lubartowski</u>	ZESPÓŁ PAŁACOWY		BRAMA DO PARKU	
4. Województwo	<u>lubelskie</u>			opis, rzut, spis materiału fotograficznego, zdjęcia	

Czas powstania: ok. 1740 r., prawdopodobnie wg projektu Pawła Antoniego Fontany, wzniesiona podczas barokowej modernizacji rezydencji.

SYTUACJA: Brama do parku usytuowana jest w murze prostopadłym do pn. elewacji pałacu, zamykającym park od zach. Prowadzi z ulicy Firleja, ograniczającej przednią, niską część ogrodu na starą aleję parku, oddzielającą część geometryczną ogrodu od parku. Nawierzchnia drogi i alei wybrukowana betonowymi puzzlami.

MATERIAŁ, KONSTRUKCJA, TECHNIKA

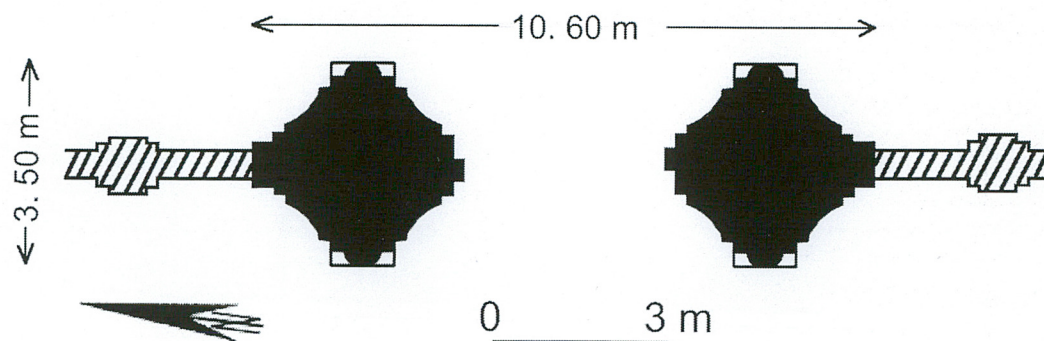
Ściany, gzymsy, półkolumny - murowane z cegły, tynkowane; drobne profile wypracowane w tynku. Okap osłonięty ceramiczną zakładówką. Wazon - z kamienia wapiennego. Skrzydła bramy - kuta kratownica żelazna.

KOMPOZYCJA

Brama dwufilarowa, przylegająca bezpośrednio do odcinków muru. Filary na rzucie krzyża greckiego, którego ramiona połączone odcinkami łuku wklęsłego. Partia cokołowa wysoka, wyodrębniona płaskim gzymsem. Na lica ścian ramion nałożone naprzemiennie półkolumny na tle pilastrów - ramię wsch. i zach., oraz pilastry - ramiona pd. i pn. Całość zwieńczona pełnym belkowaniem z wielokrotnie profilowanymi gzymsami, gierowanymi na wszelkich załamaniach zwieńczenia. Daszek okapowy ośmioboczny: połacie płaskie naprzemiennie z wklęsłymi; na krawędziach wypukłe gąsiory. Całość wieńczy sterczyna w formie potężnego wazonu - urny, przewiązanego na brzuścu festonem z draperii.

SPIS MATERIAŁU FOTOGRAFICZNEGO

1. Widok od zach.
2. Widok od pd.zach.
3. Filar pd. - widok od zach.
4. Widok bramy od pn.wsch.
5. Filar pd. - widok od pn.wsch.
6. Belkowanie filara pd.

1.

2.

3.

1. Miejscowość <u>LUBARTÓW</u>	5. Obiekt (nazwa jak na karcie)	7. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
2. Gmina: <u>Lubartów</u>	ZESPÓŁ PAŁACOWY	BRAMA DO PARKU
3. Powiat: <u>lubartowski</u>		
4. Województwo <u>lubelskie</u>		
		zdjęcia

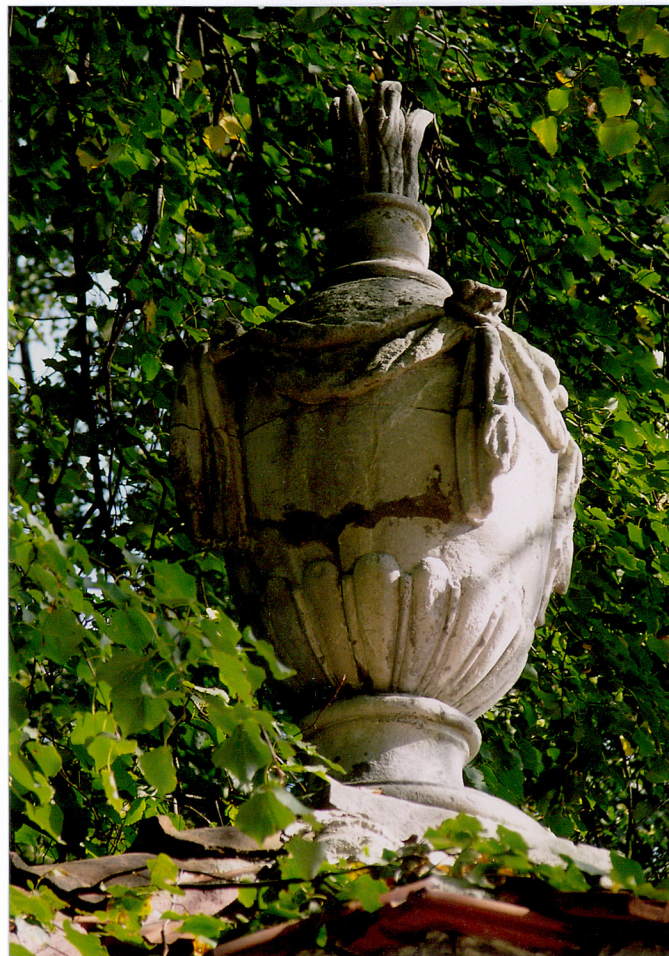

4.

5.

6.

7. Wazon wieńczący filar bramy